

A Honismereti Szövetség elnökségének kibővített ülése

1990. szeptember 18.

Szikossy Ferenc beszámolt a júliusi küldöttgyűlés óta eltelt időszak eseményeiről:

- az Alapszabály elkészült, minden megye megkapta a jegyzőkönyvvel együtt, amely tartalmazza a megválasztott tisztségviselők névsorát is (közli a Honismeret 1990. 4. száma);
- bejelentkeztünk az APEH-nél is, valamint számlát nyitottunk az OTP-nél;
- a TESZ átutalta a 8 millió Ft-ot az Alapítvány számlájára;
- átutalták szintén az Alapítvány számlaszámára a dr. Kukorelli István által a Honismereti Szövetségnek felajánlott 52000 Ft-ot, melyet Szövetségünk nevében levélben is megköszöntünk;
- megrendeltük a Szövetség pecsétjét és a csekket, melyet a továbbiakban mind a Honismeret előfizetésére, mind a Szövetség tevékenységével kapcsolatos befizetésekre használunk;
- a nyár folyamán negyvenöt honismereti tábor működését tudtuk regisztrálni, a benyújtott pályázatok alapján ennyi tábornak adtunk támogatást.

Halász Péter a Honismeret folyóirat helyzetéről számolt be. Mint elmondta, a folyóirat első három számának költségeit a Népfront fizette, a negyedik számtól a Szövetségnek kell fedeznie mind a nyomdai, mind a terjesztési költségeket. A terjesztést az első három szám esetében diákok segítségével oldottuk meg, akik háromféle címlista alapján dolgoztak, ebből is adódóan voltak problémák a kézbesítéssel. A terjesztést a továbbiakban a postával közvetlenül kötött szerződés alapján oldjuk meg. Ezenkívül is keressük az egyéb terjesztési lehetőségeket, kérve ebben a már megalakult, illetve alakulóban lévő egyesületek segítségét is. Ahol az árusítást vállalják, a 30%-os terjesztési díjat megtarthatják az egyesület működési feltételeinek segítésére.

Jelezte, hogy a négyes számtól lesz a Honismeretnek melléklete, mely a Szövetség híreit fogja közölni. Ez a melléklet az egész országban, illetve a határainkon túli honismereti tevékenységnek szeretne a fóruma lenni. Ezért kérte, hogy a már megalakult egyesületek adjanak rendszeresen hírt a munkájukról. Ezen túlmenően a szerkesztőség kéri, hogy minden egyéb, a honismereti mozgalommal összefüggő eseményről (emléktábla-avatás, helyi jeles személy évfordulós ünnepe stb.) adjanak hírt, hogy a lapban leközzölhessük.

Végül szólt arról, hogy 1991. első felében meg tudjuk jelentetni a Honismeret első 15 évfolyamának már korábban meghirdetett Repertóriumát.

Kanyar József megerősítette a mozgalom szerepét az önkormányzatok alakulásában, hagyományaik felkutatásában. Külön felhívta a figyelmet az önkormányzati adatárak létrehozására, melyben a közgyűjteményeknek fontos feladatuk van. 1990-től – mint azt programtervünkben is meghirdetjük – meg kell kezdeni az önkormányzati krónika írásait, ezen túlmenően nagyon fontos megnyerni a falu vezető értelmiségét a népfőiskolák és egyéb tennivalók tekintetében is.

Bartha Éva szólt a Széchenyi emlékvé meghirdetéséről, az éves programban rejtlő, közövéseket és egyéneket megmozgató lehetőségekről. (A felhívás szövege a 133. oldalon olvasható.) A Hves megyei egyesület kezdeményezésének mintájára a játékot megyei vetélkedő szervezésére is fel lehet használni. A „Széchenyi emlékek, emlékhelyek” kiadványt a Honismereti Szövetség 500 példányban megveszi, felkínálva a megyei egyesületeknek azt a lehetőséget, hogy amennyit el tudnak helyben adni, annak az árát az egyesület maga gazdálkodhat. (Egy könyv ára: 100 Ft.) A kiadványt a Honismereti Szövetségtől kell igényelni.

A honismereti táborok támogatására kiírandó pályázatot kétlépcsősre tervezzük, a pályázók a megyei egyesületekhez kell, hogy eljuttassák tábori programtervüket. Az országos tábori munkacsoport a megyei javaslatok figyelembevételével hozza majd meg végleges döntését a támogatás mértékéről.

Hortváb Lajos (Veresegyháza) ismertette azt a felhívást, melyet lakóhelyén az MDF tett közzé az 1956-os helyi események összegyűjtésére, feldolgozására. A felhívás kapcsán már külföldről is kapott leveleket, melyek írói elmondanák visszaemlékezéseiket. Az eddig kapott anyagokat felajánlotta a Szövetségnek. A Kanyar József által említett önkormányzati kérdésre utalva elmondta, hogy 1956 e téren is összekötő szál, hiszen az 1950-ben megszületett önkormányzat 1956 októberében azonnal helyreállt. Ezek hagyományainak összegyűjtése valóban sok tapasztalatot jelenthet. A II. világháborús mártírok neveinek felkutatásával egyidőben végzik a Szovjetunióba hadifogságba kerültek, illetve azok özvegyeinek nyugdíjügyét. Ez honismereti ügy is, hiszen igazolni kell a Belügyminisztériumnak a hadifogság, illetve a „málenkij robot” tényét, ennek kapcsán előkerülnek a dokumentumok (hadifogságból írt lapok, levelek, kitelepítettek iratai stb.), amelyeket vissza kell szolgáltatni az eredeti tulajdonosoknak. Ők ezekről az iratokról másolatot készítenek és megtartják a gyűjteményükben.

Gábor Imréné (Pécs) beszámolt arról, hogy Baranya megyében is megalakult a megyei egyesület, egybeköve a honismereti mozgalom 30. évfordulójára Dobszán rendezett kiállítással. Megvitták az alapszabályt, előkészítették a cégbejegyzést, megválasztották a tisztségviselőket.

Perics Péter (Siklós) javasolta, hogy a megyei egyesületeket is kérjük fel a Honismeret árusítására. Beszámolt a Siklói Vár- és Múzeumbarát Kör egyesületté alakulásáról, melynek a tíz éve azonos vezetését ismét megválasztották, sőt tíz körzetben jelöltük van az önkormányzati választásokra. Örömmel üdvözlö a Szövetség keretében a nemzetiségi albizottság megalakítását, soknemzetiségű megye lévén tagot is szívesen javasol.

Vecseryés János (Szeged) beszámolt a megyei egyesület alakulásának előkészítéséről, jelezve, hogy beléptek a megyei TESZ-be, amely helyiséget, telefonhasználatot, gépiró segítséget, postázást ajánlott fel az egyesületnek. Elmondása szerint 1956 témájához még most is nagyon sokan félve nyúlnak, de bízik abban, hogy a honismereti mozgalomnak sikerül fölrázni az embereket.

Szakács Ottó (Budapest, VIII. ker.) beszámolt a Józsefvárosi Történeti Egylet megalakulásáról, cégbíróvási bejegyzéséről, egyben bejelentette csatlakozási szándékukat. A helytörténeti bizottság kezelésébe vették a volt Népfőnt VIII. kerületi helyiségét és dolgait, melyeket felhasználnak az Egylet működéséhez.

Gyúsi László (Tatabánya) is szólt a tatabányai MDF felhívásáról 1956-tal kapcsolatban, de az eredmény gyér volt, valószínűleg ott is a még meglévő félelmek miatt. Ugyanez a helyzet a II. világháborúval kapcsolatban is. Komárom-Esztergom megyében korán megalakult a honismereti egyesület.

Sáray László (Miskolc) bejelentette, hogy október 8-án kerül sor egyesületük megalakulására, ezen a napon értékeli a megyei pályázatot is. Hogy egyesület vagy szövetség lesz-e, a résztvevők döntenek el, a Szövetséghez való csatlakozással együtt. Létezése, működése náluk is gond lesz.

Szikossy Ferenc javasolta, hogy az egyesületek próbáljanak kapcsolódni valamelyik közgyűteményhez, vagy művelődési intézményhez, kérve annak támogatását. Ugyanakkor a Szövetségnek gondolkodnia kell azon, hogy az egyesületeknek hogyan tudna segíteni.

Kiss Horváth Sándor (Oroszáza) elmondása szerint Békés megyében még nem mozdultak meg, de jelentősebb honismereti csoportok léteznek. Jelezte, hogy a megyei egyesület megalakulásával egy időben, annak fontos feladatáknak a szakköröket akarják felújítani.

Túróczy Istvánné (Szolnok) megyei egyesületük alakulásáról számolt be, jelezve annak legfőbb céljaként a honismereti mozgalomban rejlő legfőbb értékek megmentését. Felhívta a figyelmet a helytörténeti, iskolai gyűtemények, tájházak mozgalomban betöltött szerepére, megőrzésükre is. Anyagi gondjaikon úgy próbálnak segíteni, hogy helytörténeti alapítványt hirdetnek a készülő megyei közéleti személyiségek adattárának létrehozására; kiemelkedő honismereti kutatók támogatására; kiadványok kiadására. Ugyanakkor figyelemmel kísérik a különböző országos alapítványokat is, megpályázza azokat.

Jászberényi Ferenccé (Győr) beszámolt egyesületük korábbi megalakulásáról, de jelezte helyzetük bizonytalanságát, mert Sopron bejelentette önállósodási szándékát. Tagdíjat szednek és három helyen is pályáztak eredményesen. Csatlakoztak a megyei TESZ-hez, mely működésükhöz helyiséget, postaköltséget ad.

Hadnagy László (Veszprém-Gyulafirátót) bejelentette, hogy októberre tervezik az egyesület megalakulását 40 körre, szakkörökre támaszkodva. A megyei TESZ náluk is vállalta a postázást, irodai dolgokat, helyiséget. Szakmailag viszont továbbra is a múzeumra, levéltárra támaszkodnak, és kötődnek a TIT történelmi szakosztályához is, amely anyagilag is támogatja kiadványaikat. Ő is szólt az 1956-os és II. világháborús halottak neveinek összegyűjtéséről, jelezve a munka bonyolultságát. Utalt megyéjük soknemzetiségű voltára is. Az 1100. évfordulás felhíváshoz való csatlakozást városuk történelmi múltja is félmjelzi, együttműködnek e témakörben a VEAB-bal is.

Bartha Éva

A Honismereti Szövetség 1990–1991. évi feladatai

A Honismereti Szövetség Alapszabályában megfogalmazottak szellemében:

- folytatjuk a Szövetség szervezését:
 - kezdeményezzük az albizottságok létrehozását;
 - segítjük a megyei, a helyi egyesületek szerveződését, a már meglévők működését;
- a történelmi személyiségek, évfordulók megünneplése keretében:
 - részt veszünk a „Széchenyi Emlékév” 35. évfordulójának méltó megünneplésében;
 - közzétesszük felhívásunkat a honfoglalás 1100. évfordulójának megünneplésére, az előkészületek elindítására;
- gondozzuk:
 - a Legújabbkori Történeti Múzeummal közösen meghirdetett honismeret-helytörténeti pályázatot (1990–91), különös figyelemmel a kiemelt témakörökre;
- megszervezzük a XIX. Honismereti Akadémiát Békés megyében; feldolgozandó témának javasoljuk: A honismeret és az önkormányzati hagyományok témakörének megvitatását;
- meghirdetjük és segítjük az önkormányzati krónika írását;
- pályázatot hirdetünk honismereti táborok támogatására;
 - megszervezzük a táborok vezetőinek tanácskozását Zsámbékon;
 - segítjük a zsámbéki szakkörvezető-képző tábor megszervezését;

- csatlakozunk a Kossuth Alapítványhoz, részt veszünk a Kossuth Kör kezdeményezéseinek megvalósításában;
- felhívással fordulunk a tanító- és tanárképző főiskolákhoz; javasolva a honismeretnek, mint tantárgynak a bevezetését;
- bővítjük kapcsolatainkat a határainkon túl élő magyarokkal; segítjük helytörténeti tevékenységük kiszélesítését;
 - kapcsolatot keresünk az újjáalakuló Magyarok Világszövetségével;
 - erősítjük a nemzetiségi – kisebbségi honismereti szakkörök tevékenységét, az anyanemzetekkel való kapcsolattartás lehetőségeit;
- évente hat alkalommal megjelentetjük a HONISMERET című folyóiratot; megjelentetjük az első 15 évfolyam Repertóriumát.

Budapest, 1990. szeptember. 18.

a Honismereti Szövetség
Elnöksége

A Honismereti Szövetség Kuratóriumának és alelnökségének tanácskozása

1990. november 14.

Czifra Antalné, a Szövetség gazdasági felelőse adott tájékoztatást az Alapítvány összegéről, mely 8 millió 52 ezer Ft, 16,5%-os kamatozással. Szikossy Ferenc javaslatot tett a felhasználásra, miszerint továbbra is jelentessük meg a Honismeretet (évi költsége kb. másfél millió Ft, a jelenlegi árakkal számolva), hirdessünk pályázatot honismereti táborok (1 millió Ft) és a megyei kiadványok megjelenítésének támogatására. Ehhez el kell készíteni a formanyomtatványokat, melyeket megküldünk a megyei egyesületeknek.

Ezt követően Czifráné a Szövetség pénzügyi helyzetéről számolt be. Az eddig betétbe helyezett összegek: 500 Ft indító összeg, 19 000 Ft Honismereti Akadémián maradt összeg, 32 996 Ft Honismereti előfizetési díj. Eddig kifizetett összegek: 30 000 Ft 10 000 db csekk nyomdaköltsége, 15 000 Ft gépelési megbízás, postaköltség, útiköltség.

Szikossy Ferenc nagyon fontosnak tartotta, hogy a meglévő pénzükhöz szerezzünk újabb összegeket, melyekből a Szövetség működését fedezni tudjuk. Javasolta, egy olyan kislétszámú bizottság létrehozását, amely figyelemmel kíséri a különböző pályázatok megjelenését és megpályázza azokat. Az elmúlt évben megpályáztuk az Eötvös Alap kiírását, ahonnan 100 000 Ft-ot kaptunk a Repertórium megjelenítéséhez. Ugyancsak megpályáztuk a Karácsony Sándor Alapítványt is, eredményéről még nem kaptunk értesítést.

Mészáros Imre beszámolt arról, hogy a számvevőszék elkezdte a TESZ elszámoltatását, egyben jelezte, hogy a Honismereti Alapítványt senki sem kifogásolta. Javasolta, hogy miután az Alapítvány nyitott, tegyünk minél többet azért, hogy jöjjön hozzá újabb támogatás. A meglévő pénzt pedig úgy forgassuk, hogy minél több kamata legyen. Elmondta, hogy a TESZ-hez való csatlakozás segíthet másban is a Szövetségnek, így az irodahelyiség, az előadóterem megoldásában. A további támogatás kialakítása akkor lehetséges, ha ismertté válik a jövő évi költségvetés. Mint elmondta, a legnagyobb bizonytalanság a megyei kiadványoknál van. Nagy mennyiségben készülnek anyagok, de kiadásukat nem tudják finanszírozni, támogatást kérnek, melyet többnyire a TESZ-hez nyújtják be. Ezért is ki kell dolgozni az Alapítvány erre vonatkozó pályázati rendszerét, és működtetni kell azt az Alapító Okiratban megfogalmazottak szerint.

A Pénzügyminisztériumban külön bizottság foglalkozik a társadalmi egyesületekkel, mozgalmakkal, a kérelem benyújtása nincs határidőhöz kötve, nem ütközik a TESZ-től kapott támogatással, tehát meg kell pályáznunk. Egyben kérte, hogy a Szövetség segítsen a TESZ múltjának felkutatásában, feltárásában.

Bóta Piroška (Bp.) ehhez kapcsolódva mondta el, hogy a budapesti egyesületnek is a postázás és sokszorosítás a legfőbb gondja, nincs rá pénzük, ezért nehéz az egyesület működését beindítani. Mészáros Imre a budapesti társadalmi egyesület megkeresését javasolta, Szikossy Ferenc pedig a fővárosi önkormányzat művelődési osztályával ajánlotta a kapcsolatfelvételt.

Bársony István (Debrecen) elmondta, hogy Hajdú megyében viszonylag kedvezőbb a helyzet az indulást illetően, mivel a népfront megyei bizottsága felszámolása előtt a honismereti mozgalom kapott 50 000 Ft-ot. Ugyanakkor az egyetem is támogatja a megalakulandó egyesületet sokszorosítással, helyiséggel, anélkül, hogy a maga arculatára akarná formálni a mozgalmat.

Jubász Antal (Szeged): Csongrád megyében is kapott az egyesület a népfronttól 15 000 Ft-ot, de alapvetően a múzeum támogatja az egyesületet. A pályázatoknál ki kellene küszöbölni a párhuzamosságot.

Szikossy Ferenc tájékoztatta az alelnököket a TV rendezőjével, Gyenes Károllyal folytatott megbeszélésről, miszerint a Honismereti Szövetség nevében és azzal együttműködve két témában nyújtanak be pályázatot a TV elnökéhez. Az egyik műsor témája: a magyar várak, a másik műsoré pedig a nyelvjárások, tájnyelvek lenne. Mindkét programhoz a Szövetség javasolna szakértői gárdát.

Bartha Éva szólt a XIX. Honismereti Akadémia előkészületeiről. Az előzetes tárgyalások alapján Békés megyében, Békéscsabán igen jó feltételek mellett kerülhet sor az akadémia lebonyolítására, melynek

időpontja a tervek szerint 1991. július 1-5-e. Az előzetes program és költségvetési terv alapján a Békés megyei szervezetekkel együtt megkezdik a részletes kimunkálást.

Szikossy Ferenc ezt követően arról szólt, hogy meg kell alakítani (újjaalakítani) a munkabizottságokat, amelyek szakmai kérdésekben döntenek, javaslatokat tesznek. Kérte az alelnököket, hogy mind a témakörökre és működésre, mind a személyekre tegyenek javaslatot legkésőbb január elejéig. Beszámolt arról, hogy a megyék többségében már megalakult az egyesület és csatlakozik a Szövetséghez.

Megállapodtak az alelnökök abban, hogy mindannyian elvállalják 3-3 megye szakmai segítségét, a közveltebb kapcsolattartást a következők szerint: *Jubász Antal*: Csongrád, Bács-Kiskun és Békés megye; *Bársony István*: Hajdú-Bihar, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Jász-Nagykun-Szolnok megye; *Kovács Dániel*: Heves, Borsod-Abaúj-Zemplén és Nógrád megye; *Halász Péter*: Veszprém, Tolna és Baranya megye; *Szikossy Ferenc*: Győr-Sopron, Vas és Zala megye; *Kanyar József*: Somogy megye; *Bartha Éva*: Komárom-Esztergom, Fejér, Pest megye és Budapest.

Bartha Éva

Az 1990. december 31-ig megalakult megyei honismereti egyesületek vezetői

Baranya megye

elnök: *Gábori Imréné* 7629 Pécs, Feketeegymánt tér 17. fszt. 1.

titkár: *Dr. Antal Gyuláné* 7632 Pécs, Nyárfa u. 1/2.

Bács-Kiskun megye

elnök: *Dr. Mándics Mibály* 6448 Csávoly, Arany J. út 54.

elnökhelyettes: *Romsics Imre* 6341 Homokmégy, Sport u. 6.

titkár: *Galambos Sándor* 6090 Kunszentmiklós, Lenin út 7.

Békés megye

elnök: *Dr. Jároli József* 5600 Békéscsaba, Megyei Levéltár

titkár: *Fabulya Lászlóné* 5600 Békéscsaba, Luther u. 6.

Csongrád megye

elnök: *Dr. Jubász Antal* 6726 Szeged, Vedres u. 18/A. 1/2.

titkár: *Vecsernyés János*

Fejér megye

elnök: *Klauszné Móré Magda* 8000 Székesfehérvár, Martinovics u. 2.

titkár: *Nagy Éva* 8000 Székesfehérvár, Tóvárosi u. 56.

Győr-Sopron megye

elnök: *Dr. Jászberényi Ferencné* 9021 Győr, Czuczor Gergely u. 36.

Heves megye

elnök: *Dr. Csiffáry Gergely* 3300 Eger, Tizeshonvéd u. 9.

titkár: *Hajdú Jánosné* 3300 Eger, Napsugár u. 1. A ép. 1/6.

Komárom megye

elnök: *Gyúszai László* 2801 Tatabánya, Népköztársaság u. 9. III/3.

titkár: *Kissné Cseb Julianna* 2800 Tatabánya, Réti u. 71.

Pest megye

elnök: *Mándli Gyula* 2626 Nagymaros, Mező u. 12. 1/6.

Szolnok megye

elnök: *Dr. T. Bereczki Ibolya* 5000 Szolnok, Kossuth tér 4. Megyei Múzeumok Igazgatósága

titkár: *Tálos László* 5472 Tiszakürt, Arborétum